

การศึกษาเปรียบเทียบหลักสูตรของประเทศไทย เวียดนาม และสิงคโปร์:
มิติของปรัชญา วัตถุประสงค์ โครงสร้างหลักสูตร วิธีสอนและมิติการเรียนรู้
การพัฒนาครู และสื่อการสอน

A Comparative Study of Curricula in Thailand, Vietnam, and Singapore:
Dimensions of Philosophy, Objectives, Curriculum Structure, Teaching
Methods and Learning Dimensions, Teacher Development, and
Instructional Media

นภาพร เลขาโชค^{1*} และชญาชล เชื้อนนท์²
Napaporn Lekhachoke^{1*} and Chayachon Chuanon²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการวิเคราะห์เปรียบเทียบ (Comparative Analysis) โดยทำการสังเคราะห์และวิเคราะห์เอกสารทางวิชาการ บทความวิจัย รายงานการวิจัย และเอกสารหลักสูตรอย่างเป็นทางการจากทั้งสามประเทศ ครอบคลุมช่วงระยะเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551-2567 (ค.ศ. 2008-2024) โดยใช้กรอบแนวคิดการเปรียบเทียบหลักสูตรระหว่างประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบหลักสูตรการศึกษาของประเทศไทย เวียดนาม และสิงคโปร์ ใน 6 มิติหลัก ได้แก่ (1) ปรัชญาการศึกษา (2) วัตถุประสงค์หลักสูตร (3) โครงสร้างหลักสูตร (4) วิธีสอนและมิติการเรียนรู้ (5) การพัฒนาครู และ (6) สื่อการสอน เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาของประเทศไทย ผลการเปรียบเทียบพบว่า สิงคโปร์มีระบบการศึกษาที่เป็นเลิศที่สุดในภูมิภาค โดดเด่นด้านการผลิตและพัฒนาครู การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และความยืดหยุ่นของหลักสูตร เวียดนามกำลังเปลี่ยนผ่านอย่างก้าวกระโดดจากระบบแบบดั้งเดิมสู่หลักสูตรเน้นสมรรถนะและทักษะศตวรรษที่ 21 ส่วนไทยแม้มีปรัชญาการศึกษาที่ดี แต่ยังเผชิญความท้าทายในการนำไปปฏิบัติ โดยเฉพาะด้านการพัฒนาครูคุณภาพภาษาอังกฤษและการบูรณาการเทคโนโลยี

คำสำคัญ : การเปรียบเทียบหลักสูตร หลักสูตรการศึกษา ประเทศไทย เวียดนาม สิงคโปร์

^{1*} สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Khon Kaen University.
E-mail : napaporn.lek@kku.ac.th

² สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Program in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Khon Kaen University
E-mail : chayachon@kku.ac.th

*Corresponding author

Abstract

This study employed a qualitative research design using documentary research and comparative analysis. Academic publications, research articles, research reports, and official curriculum documents from Thailand, Vietnam, and Singapore were synthesized and analyzed. The study covered the period from 2008 to 2024 and was guided by an international curriculum comparison framework. The objective was to compare the educational curricula of the three countries across six key dimensions: (1) educational philosophy, (2) curriculum objectives, (3) curriculum structure, (4) teaching methods and learning dimensions, (5) teacher development, and (6) instructional media. The findings were intended to generate recommendations for the development of Thailand's educational curriculum. The results revealed significant differences among the three countries. Singapore demonstrated the strongest education system in the region, particularly in teacher preparation and professional development, the integration of digital technology, and curriculum flexibility. Vietnam has been undergoing a rapid transformation from a traditional education system toward a competency-based curriculum emphasizing twenty-first-century skills. Thailand, while grounded in a sound educational philosophy, continues to face challenges in translating policy into effective practice. Key issues remain in teacher development, English language proficiency, and the integration of technology into teaching and learning. These findings suggest that Thailand should strengthen curriculum implementation mechanisms, enhance teacher quality, and promote more effective use of educational technology in order to better respond to contemporary educational demands.

Keywords: Curriculum Comparison, Educational Curriculum, Thailand, Vietnam, Singapore

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

การจัดทำหลักสูตรระดับชาติถือเป็นยุทธศาสตร์สำคัญของแต่ละประเทศในการมุ่งกำหนดทิศทางการพัฒนาการศึกษาในระยะยาว ทั้งในด้านคุณภาพพลเมือง สมรรถนะที่สอดคล้องกับสังคมศตวรรษที่ 21 และการสร้างความสามารถในการแข่งขันระดับโลก หลักสูตรระดับชาติจึงทำหน้าที่เป็นแม่บทการจัดการศึกษาที่เชื่อมโยงเจตนารมณ์ของกฎหมายการศึกษา นโยบายรัฐบาล วิสัยทัศน์ชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเข้าด้วยกัน พร้อมทั้งเป็นกรอบในการพัฒนาครู การจัดสรรทรัพยากร สื่อการสอน และการวัดประเมินผลในระดับสถานศึกษา ในระดับภูมิภาคอาเซียน (ASEAN) ประเทศสมาชิกต่างเร่งปฏิรูปการศึกษาให้ทัดเทียมกับมาตรฐานสากล

การศึกษาถูกมองว่าเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนความสามารถในการแข่งขันระดับโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสิงคโปร์ซึ่งเป็นประเทศที่มีการจัดอันดับว่ามีทรัพยากรมนุษย์ที่ดีที่สุดในโลก (ตามดัชนีทุนมนุษย์ของธนาคารโลก) และมีการเชื่อมโยงนโยบายการศึกษาเข้ากับการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างชัดเจน สิงคโปร์มีค่า GDP ต่อหัว (เมื่อคำนวณตามอำนาจซื้อ PPP) สูงกว่าประเทศไทยมากกว่าห้าเท่า ในขณะที่ประเทศไทยกำลังเผชิญกับความท้าทายในการก้าวข้ามกับดักรายได้ปานกลาง และพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษายังคงอยู่ในระดับต่ำ แม้จะมีการจัดสรรงบประมาณสูงสุดให้กับกระทรวงศึกษาธิการเกือบทุกปี ส่วนประเทศเวียดนาม แม้จะถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา แต่ได้แสดงศักยภาพในการพัฒนาการศึกษาอย่างมีนวัตกรรมและมีความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่สี่ (เฉลิมรุณี ครองสกุล และคณะ, 2567, น. 93; ประวิต เอราวรรณ์, 2561, น. 61; เพชรลัดดา เพ็ชรภักดี และคณะ, 2560, น. 2; Aksornjarung, 2019, p. 545; Khamkhong, 2017, p. 4; Sarasean, 2024, p. 27; Tran et al., 2022, p. 11)

การเปรียบเทียบหลักสูตรในมิติต่างๆ ของสามประเทศนี้จึงเป็นการศึกษาที่สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างในเชิงปรัชญาและกลไกการขับเคลื่อนทางการศึกษาที่ตอบสนองต่อบริบททางเศรษฐกิจและสังคม อีกทั้ง ทั้งสามประเทศเป็นตัวแทนการพัฒนาหลักสูตรในระดับที่แตกต่างกัน โดยสิงคโปร์ มีระบบการศึกษาชั้นนำระดับโลก มาตรฐานสูง พัฒนาคูขี้แห้ง เวียดนาม เป็นประเทศที่กำลังปฏิรูปการศึกษาอย่างก้าวกระโดดและประสบความสำเร็จใน PISA และประเทศไทย เป็นประเทศที่มีโครงสร้างหลักสูตรที่ชัดเจน แต่ประสบความสำเร็จในการทำน้าไปปฏิบัติจริง นอกจากนี้ทั้งสามประเทศ ยังมี การพัฒนาทางเศรษฐกิจ-สังคมที่ส่งผลต่อทิศทางการศึกษาต่างกัน ทำให้เกิดภาพเปรียบเทียบที่ช่วยให้เห็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพหลักสูตรอย่างแท้จริง และประเทศไทยมีการอ้างอิงสิงคโปร์และเวียดนามบ่อยครั้งในการปฏิรูปการศึกษา จึงจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์เชิงลึกเพื่อสังเคราะห์แนวทางที่เหมาะสมกับบริบทของไทย ซึ่งผู้วิจัยนำเสนอวัตถุประสงค์การวิจัย และประเด็นต่างๆ ที่ประกอบด้วย การเปรียบเทียบหลักสูตรของทั้งสามประเทศตามลำดับดังต่อไปนี้

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบปรัชญา วัตถุประสงค์ โครงสร้างหลักสูตร วิธีสอน การพัฒนาครู และสื่อ การสอนของประเทศไทย เวียดนาม และสิงคโปร์

1.2.2 เพื่อสังเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสในการพัฒนา

1.2.3 เพื่อเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาของไทยในอนาคต

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยกำหนดขอบเขตการวิจัยอย่างเป็นระบบในประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

1.3.1 ขอบเขตด้านสาระและประเด็นการศึกษา

การวิจัยมุ่งศึกษาการเปรียบเทียบหลักสูตรการศึกษาระดับชาติของสามประเทศ ได้แก่ ประเทศไทย ประเทศเวียดนาม และประเทศสิงคโปร์ ภายใต้กรอบแนวคิดการเปรียบเทียบหลักสูตรระหว่างประเทศ (Comparative Curriculum Framework) โดยวิเคราะห์ในหกมิติหลัก ได้แก่ 1) ปรัชญา 2) วัตถุประสงค์ 3) โครงสร้างหลักสูตร 4) วิธีสอน 5) การพัฒนาครู และ 6) สื่อการสอน

ทั้งนี้ การวิเคราะห์มุ่งเน้นระดับนโยบายและกรอบหลักสูตร (Policy and Curriculum Framework Level) มิได้มุ่งประเมินการจัดการเรียนการสอนในระดับสถานศึกษาหรือผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเป็นรายบุคคล

1.3.2 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูลและเอกสารที่ใช้ในการศึกษา

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยเอกสารทางวิชาการ บทความวิจัย รายงานการวิจัย เอกสารนโยบายทางการศึกษา และเอกสารหลักสูตรอย่างเป็นทางการของประเทศไทย เวียดนาม และสิงคโปร์ ทั้งจากหน่วยงานรัฐ สถาบันการศึกษา และองค์การระหว่างประเทศ โดยคัดเลือกเอกสารที่มีความน่าเชื่อถือ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และสามารถสะท้อนพัฒนาการของหลักสูตรการศึกษาในบริบทสากลและภูมิภาคอาเซียนได้อย่างเป็นระบบ

1.3.3 ขอบเขตด้านช่วงเวลาในการศึกษา

การวิจัยครอบคลุมเอกสารที่เผยแพร่ในช่วงปี พ.ศ. 2551–2567 (ค.ศ. 2008–2024) เพื่อให้สามารถวิเคราะห์แนวโน้ม การเปลี่ยนแปลง และการปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาของทั้งสามประเทศในบริบทการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีร่วมสมัย

1.3.4 ขอบเขตด้านระเบียบวิธีวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ร่วมกับการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ (Comparative Analysis) โดยดำเนินการสังเคราะห์ วิเคราะห์ และตีความข้อมูลเชิงคุณภาพจากเอกสารที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ ภายใต้กรอบแนวคิดการเปรียบเทียบหลักสูตรระหว่างประเทศ

1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยนำกรอบแนวคิดในการเปรียบเทียบ โดยอ้างอิงแนวคิดของ Marsh and Willis (2007) ปรับใช้เป็นกรอบวิเคราะห์ 6 ด้าน ดังนี้

- 1.4.1 Aims and Visions of Education – ปรัชญาและเป้าหมายการศึกษา
- 1.4.2 Curriculum Structure – โครงสร้างหลักสูตร ระดับชั้น กลุ่มสาระ เวลาเรียน
- 1.4.3 Content Standards – มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและสาระ
- 1.4.4 Pedagogical Approaches Expected – วิธีสอนและรูปแบบการเรียนรู้
- 1.4.5 Assessment and Evaluation – แนวทางการวัดและประเมินผล
- 1.4.6 Implementation Processes – การนำหลักสูตรไปใช้ การพัฒนาครูและสื่อ

2. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสาร และการวิเคราะห์เปรียบเทียบ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบหลักสูตรการศึกษาของประเทศไทย เวียดนาม และสิงคโปร์ ในมิติต่าง ๆ ได้แก่ ปรัชญา วัตถุประสงค์ โครงสร้างหลักสูตร วิธีสอนและมิติการเรียนรู้ การพัฒนาครู และสื่อการสอน โดยมีวิธีการตามลำดับดังต่อไปนี้

- 2.1 Documentary Coding: ลงรหัสจากเอกสารหลักสูตร รายงานวิจัย เอกสารของรัฐ
 - 2.2 Matrix Comparison: สร้างตารางเปรียบเทียบตามกรอบทั้ง 6 มิติ
 - 2.3 Thematic Analysis: วิเคราะห์ธีมร่วม-ธีมต่าง
 - 2.4 Interpretation: ตีความเชิงบริบทเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของแต่ละประเทศ
 - 2.5 Synthesis: สรุปภาพรวมและจัดทำข้อเสนอแนะ
- ซึ่งผู้วิจัยแยกเป็นประเด็นแต่ละประเทศตามลำดับ ดังต่อไปนี้

ประเทศไทย

ระบบการศึกษาของประเทศไทยกำลังมุ่งเน้นการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับยุคศตวรรษที่ 21 และประเทศไทย 4.0 โดยมีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาผู้เรียน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันระดับ การวิเคราะห์ข้อมูลด้านต่าง ๆ ของประเทศไทย มีดังนี้

มิติของปรัชญา (Educational Philosophy)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีโลก โดยยึดหลักการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ ในการปรับปรุงมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภูมิศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ได้ทำขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สภาพแวดล้อม และความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเฉพาะการสอดคล้องกับประเทศไทย 4.0 และโลกในศตวรรษที่ 21 รวมถึงอยู่บนพื้นฐานของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

วัตถุประสงค์ (Objectives)

วัตถุประสงค์หลักของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 คือเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ กำหนดให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ประกอบด้วย 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย 8) มีจิตสาธารณะ และมีความสามารถที่จำเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

โครงสร้างหลักสูตร (Curriculum Structure)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) แบ่งกลุ่มสาระการเรียนรู้เป็น 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้: ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยีและภาษาต่างประเทศ การปรับปรุงในปี 2560 เน้นที่กลุ่มสาระ คณิตศาสตร์

วิทยาศาสตร์ และสารานุกรมศาสตร์ หลักสูตรกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียนด้วยมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด โครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐานแบ่งตามระดับ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, 2560)

1. ระดับประถมศึกษา (ป. 1-6) จัดเวลาเรียนเป็นรายปี เรียนไม่เกิน 5 ชั่วโมงต่อวัน เฉพาะชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1-3 สถานศึกษาอาจจัดให้เป็นเวลาสำหรับสาระการเรียนรู้พื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและคณิตศาสตร์
 2. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม. 1-3) จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค เรียนไม่เกิน 6 ชั่วโมงต่อวัน การคิณน้ำหนักรของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีค่าน้ำหนักวิชาเท่ากับ 1 หน่วยกิต
 3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม. 4-6) จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค เรียนไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมงต่อวัน การคิณน้ำหนักรของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียนมีค่าน้ำหนักวิชาเท่ากับ 1 หน่วยกิต
- นอกจากนี้ยังกำหนดให้มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่กำหนดไว้สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 คือ 120 ชั่วโมงต่อปี สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ถึง 6 คือ 360 ชั่วโมง

วิธีสอนและมิติการเรียนรู้ (Teaching Methods and Learning Dimensions)

หลักสูตรเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและกำหนดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายซึ่งผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝน และพัฒนา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

1. กระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็น ได้แก่ กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง การปฏิบัติลงมือทำจริง การจัดการ การวิจัย การเรียนรู้ของตนเอง และการพัฒนาลักษณะนิสัย
2. หลักสูตรปรับปรุง (ฉบับ พ.ศ. 2560) มีการเน้นการบูรณาการความรู้ทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยีเข้าด้วยกัน โดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาและการใช้ ทักษะการคิด เชิงคำนวณ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การพัฒนาครู (Teacher Development)

การพัฒนาครูที่ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการที่หลากหลายและการประเมินผลที่สอดคล้องกับมาตรฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

สื่อการสอนเทคโนโลยี (Teaching Materials and Technology)

ในการจัดหาสื่อ นั้น ผู้เรียนและผู้สอนสามารถจัดทำและพัฒนาขึ้นเองหรือปรับปรุงเลือกใช้อย่างมีคุณภาพ จากสื่อที่มีอยู่รอบตัว หรือสื่อประยุกต์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีที่เหมาะสม ที่มีความสอดคล้องกับหลักสูตร วัตถุประสงค์การเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรม และความถูกต้องของเนื้อหา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ประเทศเวียดนาม

ระบบการศึกษาของเวียดนามกำลังพยายามปรับตัวจากแนวคิดดั้งเดิมไปสู่แนวทางการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและสมรรถนะในยุคโลกาภิวัตน์ ดังนี้

ปรัชญาการศึกษา (Educational Philosophy)

ปรัชญาการศึกษาของเวียดนามมีรากฐานมาจากประเพณีขงจื้อ ซึ่งเน้นการศึกษาเพื่อพัฒนาตนเองและสังคม การเคารพผู้มีอำนาจและการใฝ่หาความรู้ แนวคิดดั้งเดิมนี้อาจสรุปได้ว่า เรียนรู้มารยาทก่อน แล้วจึงเรียนรู้วิชาการในบริบทของการปฏิบัติ ปัจจุบัน ปรัชญาการศึกษา กำลังเปลี่ยนจากการเน้นบทบาทผูกขาดของครู (Instructivism) ไปสู่การเน้นการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ (Constructivism) หรือการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน นอกจากนี้ อิทธิพลของปรัชญาของ John Dewey (การศึกษาแบบประชาธิปไตยและการเรียนรู้จากประสบการณ์) ก็เป็นรากฐานสำหรับการปรับปรุงระบบการศึกษาให้ทันสมัยเช่นกัน (Hanh, 2024, p. 3; Hieu, 2021b, p. 2393; Mai & Hall, 2017, p. 245; Pham, 2024a, p. 399; Tran, 2023a, p. 74)

วัตถุประสงค์ (Objectives)

วัตถุประสงค์หลักของระบบการศึกษาเวียดนามคือ การเพิ่มพูนความรู้ของประชาชน การฝึกอบรมทรัพยากรมนุษย์ และการบ่มเพาะผู้มีความสามารถ โดยมีเป้าหมายที่สำคัญ คือการเปลี่ยนจากการเน้นความรู้ไปสู่การพัฒนาคุณสมบัติ

และสมรรถนะของผู้เรียน ภายใต้มติที่ 29 (Resolution 29) ปี 2013 โดยเน้นทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 (Reimers et al., 2022, p. 87; Tran, 2023b, p. 78)

โครงสร้างหลักสูตร (Curriculum Structure)

การปฏิรูปหลักสูตรที่สำคัญคือการเปลี่ยนจากหลักสูตรที่เน้นความรู้ ไปสู่หลักสูตรที่เน้นสมรรถนะ หลักสูตรการศึกษาทั่วไปฉบับใหม่ (General Education Curriculum: GEC, 2018) มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณสมบัติหลัก 5 ประการ และสมรรถนะหลัก 10 ประการสำหรับนักเรียน นโยบายใหม่ที่สำคัญคือ หนึ่งหลักสูตร หลายตำราเรียน โครงสร้างหลักสูตรใหม่นี้ (GEC 2018) เริ่มใช้ในปี 2020 มีองค์ประกอบหลักที่สำคัญดังนี้ (Nguyen et al., 2020, pp. 193-196)

1. โครงสร้างระดับการศึกษาและการจัดกลุ่มวิชา โครงสร้างการศึกษาทั่วไป (General Education Curriculum: GEC) 2018 มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างหลักเป็น 2 ระยะ (Nguyen et al., 2020, pp. 193-196)

1.1 การศึกษาขั้นพื้นฐาน: ครอบคลุมระดับชั้นประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนต้น (Grades 1 ถึง 9)

1.2 การศึกษามุ่งเน้นอาชีพ: ครอบคลุมระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (Grades 10 ถึง 12)

การปรับลดและบูรณาการวิชา

หลักสูตรใหม่นี้ ลดจำนวนวิชาบังคับลงเหลือ 13 วิชา เนื้อหาวิชาถูกออกแบบให้เป็นหัวข้อที่ใกล้เคียง

กับชีวิตจริง และอนุญาตให้ใช้ชุดตำราเรียนได้หลายชุดแทนการใช้ตำราเรียนชุดเดียว

2. องค์ประกอบหลักสูตรระดับประถมศึกษา (Primary Level: Grades 1-5) หลักสูตรระดับประถมศึกษาเน้นการพัฒนาสุขภาพกาย จิตใจ และอารมณ์ ควบคู่ไปกับการเตรียมความพร้อมสำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

2.1 วิชาที่เน้นการบูรณาการวิทยาศาสตร์/สังคม

2.1.1 วิชาธรรมชาติและสังคม ถูกกำหนดให้เรียนในเกรด 1 ถึง 3 (70 คาบต่อปี)

2.1.2 วิชาวิทยาศาสตร์ ถูกกำหนดให้เรียนในเกรด 4 และ 5 (70 คาบต่อปี)

2.1.3 วิชาประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ ถูกเพิ่มเข้ามาในเกรด 4 และ 5 (70 คาบต่อปี)

2.2 วิชาที่เน้นทักษะยุคใหม่: มีการเพิ่มวิชาการคำนวณและเทคโนโลยี ในเกรด 3 ถึง 5 (70 คาบต่อปี)

2.3 กิจกรรมบังคับ: มีกิจกรรมเชิงประสบการณ์ เป็นกิจกรรมภาคบังคับตลอด 5 ปี (105 คาบต่อปี)

3. องค์ประกอบหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (Lower Secondary Level: Grades 6-9) เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีการบูรณาการเนื้อหาอย่างชัดเจน

3.1 วิชาวิทยาศาสตร์แบบบูรณาการ: ภายใต้ชื่อ Natural Science ซึ่งถูกออกแบบบนพื้นฐานของฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา และวิทยาศาสตร์โลก มีจำนวน 140 คาบต่อปี ในเกรด 6 ถึง 9

3.2 กิจกรรมบังคับ: มีกิจกรรมเชิงประสบการณ์และมุ่งเน้นอาชีพ 105 คาบต่อปี

4. องค์ประกอบหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (Upper Secondary Level: Grades 10-12) มุ่งเน้นอาชีพ และเพิ่มความยืดหยุ่นในการเลือกวิชา

4.1 วิชาบังคับ ประกอบด้วย 5 วิชาหลัก ได้แก่ วรรณคดี คณิตศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ 1 พลศึกษา และการศึกษาความมั่นคงและการป้องกันประเทศ

4.2 วิชาที่เปิดโอกาสให้เลือก นักเรียนได้รับทางเลือกในวิชาและหัวข้อการเรียนรู้ โดยสามารถเลือกเรียนวิชาเฉพาะทางตามกลุ่มวิชา

4.2.1 วิทยาศาสตร์สังคม เช่น ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ การศึกษา ด้านเศรษฐศาสตร์และกฎหมาย

4.2.2 วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ เช่น ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา

4.2.3 เทคโนโลยี และศิลปะ เช่น เทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ ดนตรี ศิลปะ

4.3 การแยกวิชาวิทยาศาสตร์: วิชาฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา จะถูกสอนแยกกัน

4.4 กิจกรรมบังคับ/หัวข้อพิเศษ: เลือกเรียนได้ 105 คาบต่อปี และกิจกรรมเชิงประสบการณ์และมุ่งเน้นอาชีพ 105 คาบต่อปี

วิธีการสอนและมิติการเรียนรู้ (Teaching Methods and Learning Dimensions)

การสอน สนับสนุนให้ครูใช้การสอนแบบสร้างสรรค์ และ Project-Based Teaching (PBT) และเน้นให้นักเรียนเป็นผู้สร้างความรู้ กำหนดให้ครูมีบทบาทใหม่ในการเป็นผู้นำการเรียนรู้เชิงรุก รวมถึงการบูรณาการเนื้อหาและการประยุกต์ใช้

กระบวนการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน (Hieu, 2021a, p. 12)

การประเมิน มีการมุ่งเน้นไปที่การประเมินเพื่อการเรียนรู้มากขึ้น แทนที่จะเน้นเพียงการประเมินผลรวม (Tran et al., 2022, p. 21)

การพัฒนาครู (Teacher Development)

แนวทางการพัฒนาครูที่กำหนดไว้ภายใต้ Resolution 29 (2013) เน้นการจัดโครงการฝึกอบรมครูทั้งในรูปแบบการอบรมในสถานที่และแพลตฟอร์มออนไลน์ โครงการ In-service Teacher Education Programs (ITEP) การฝึกอบรมระหว่างประจำการ และส่งเสริมให้ครูใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLCs) รวมถึงการใช้โมเดล Lesson Study (Pham, 2024, p. 401; Reimers et al., 2022, p. 59; Tran et al., 2022, p. 2)

สื่อการสอนและเทคโนโลยี (Teaching Materials and Technology)

การประยุกต์ใช้ ICT: เครื่องมือฮาร์ดแวร์ที่ใช้กันทั่วไปคือ แล็ปท็อป/คอมพิวเตอร์ และโปรเจกเตอร์ ส่วนซอฟต์แวร์ที่ได้รับความนิยมสูงคือ YouTube สำหรับวิดีโอเพื่อการศึกษาและเพลง และแพลตฟอร์มสร้างเกมเชิงโต้ตอบ เช่น Kahoot และ Bamboozle ครูส่วนใหญ่ใช้ ICT ในระดับพื้นฐานคือ การแทนที่ (แทนที่เครื่องมือแบบดั้งเดิม) และการเพิ่มประสิทธิภาพ (เสริมกิจกรรมการเรียนรู้เดิม) (Bui, 2024, p. 3)

เทคโนโลยีขั้นสูง

เทคโนโลยีการสอนที่ใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI-based Instructional Technology - AI-bIT) ถูกมองว่ามีความจำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ของครูและการประหยัดเวลา (Nguyen et al., 2022, p. 59)

หลักสูตรและตำราเรียน มีการพัฒนาการพัฒนาคำอธิบายใหม่ ที่มุ่งเน้นสมรรถนะ (Digital Hybrid Texts - DHTs) เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้แบบเคลื่อนที่และเฉพาะบุคคล (Pham & Nguyen, 2020, p. 18; Reimers et al., 2022, p. 105)

ประเทศสิงคโปร์

ระบบการศึกษาของประเทศสิงคโปร์มีความโดดเด่นและประสบความสำเร็จอย่างสูงในระดับโลก โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบต่าง ๆ มีดังนี้ (ปฏิธรรม สำเนียง และคณะ, 2567, น. 11-12; Ooi, 2021, pp. 108-109)

ปรัชญาการศึกษา (Educational Philosophy)

ปรัชญาการศึกษาของสิงคโปร์มีความเชื่อมโยงกับปรัชญาปฏิบัตินิยม (Pragmatic Philosophy) และปรัชญาอัตถิภาวนิยม (Existential Philosophy) (Hazaymeh et al., 2022, p. 97)

1. ปรัชญาปฏิบัตินิยม มีพื้นฐานอยู่บนการสร้างคนรุ่นใหม่ที่มีความคิดสร้างสรรค์และให้อิสระในการแสดงออก มุ่งช่วยให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องและพัฒนาในด้านจริยธรรมและสังคม รวมถึงส่งเสริมประชาธิปไตยในการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นความต้องการของผู้เรียนและการมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นทีมและการแก้ปัญหา

2. ปรัชญาอัตถิภาวนิยม มุ่งเน้นไปที่ปัจเจกบุคคลเป็นองค์ประกอบหลักที่สุดในสังคม โดยถือว่ามนุษย์คือจุดเริ่มต้นของความคิดและเป็นศูนย์กลางของจักรวาล (Hazaymeh et al., 2022, p. 97)

วัตถุประสงค์ (Objectives/Goals)

การศึกษาในสิงคโปร์มุ่งหวังให้ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณลักษณะและความสามารถหลักในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ 1) บุคคลที่มีความมั่นใจ 2) ผู้เรียนที่เรียนรู้ด้วยตนเอง 3) ผู้มีส่วนร่วมที่กระตือรือร้น 4) พลเมืองที่มีความตระหนัก การศึกษายังมุ่งเน้นให้ประเทศเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และมีโรงเรียนที่เน้นสอนให้นักเรียนเป็นนักคิด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559; ปฏิธรรม สำเนียง และคณะ, 2567, น. 16; ภาดา พิระนันท์ นัมคณิสร์, 2567, น. 182)

โครงสร้างหลักสูตร (Curriculum Structure)

กระทรวงศึกษาธิการ (MOE) มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารการศึกษาทุกระดับ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

1. ระดับปฐมวัย เป็นความร่วมมือระหว่าง MOE กระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงพัฒนาชุมชน เยาวชน และกีฬา มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะภาษาและการรู้หนังสือ ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับตัวเลข วิทยาศาสตร์อย่างง่าย ทักษะทางสังคม การแก้ปัญหา และการคิดสร้างสรรค์

2. ระดับประถมศึกษา ใช้เวลา 6 ปี (ป.1 ถึง ป.6) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

โดยแบ่งเป็นชั้นวางพื้นฐาน 4 ปี (ป.1-4) และชั้นกำหนดทิศทาง 2 ปี (ป.5-6) (ปฏิธรรม สำเนียง และคณะ, 2567, น. 12)

2.1 วิชาแกนหลัก: ภาษาอังกฤษ, ภาษาแม่ (Mother Tongue Language: MTL) คณิตศาสตร์

วิทยาศาสตร์ (เริ่มสอนตั้งแต่ ป.3) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

2.2 การจัดกลุ่มวิชา: มีการจัดกลุ่มตามระดับวิชาเป็นระดับมาตรฐานหรือพื้นฐาน ในวิชาภาษาอังกฤษ MTL คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ในชั้น ป.5-6 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

2.3 การวัดผล: นักเรียนต้องทำข้อสอบ PSLE (Primary School Leaving Examination) เมื่อจบชั้น ป.6 เพื่อตัดสินการเข้าสู่ระดับมัธยมศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

3. ระดับมัธยมศึกษา:

3.1 ระบบเดิม (ก่อนปี 2024): แบ่งนักเรียนเป็น 3 สายตามผล PSLE ได้แก่ สายพิเศษ/เร่งรัด สายสามัญ วิชาการ และสายเทคนิค

3.2 ระบบใหม่ (เริ่มปี 2024): ยกเลิกสายการเรียนเดิมและใช้ระบบ Full Subject-Based Banding (Full SBB) โดยนักเรียนจะถูกจัดเข้า Posting Groups G1, G2, และ G3 วิชาหลัก (ภาษาอังกฤษ, MTL, คณิตศาสตร์, วิทยาศาสตร์, มนุษยศาสตร์) จะถูกจัดสอนในระดับ G1, G2, และ G3 นักเรียนจะใช้เวลาประมาณหนึ่งในสามของหลักสูตรในวิชาแกนร่วม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

วิธีสอนและมิติการเรียนรู้ (Teaching Methods and Learning Dimensions)

ระบบการศึกษาสิงคโปร์เน้นการใช้ วิธีการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่นและมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1. มิติการเรียนรู้หลัก: เน้นการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 การคิดเชิงวิพากษ์ การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การร่วมมือและทักษะการสื่อสาร (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559; กราดา พิระนันท์ นัมคณิสร์, 2567, น. 182; Burik et. al, 2020, p. 191)

2. วิธีสอนเชิงปรัชญาและการสืบเสาะ: มีการนำแนวคิดเชิงปรัชญาเข้ามาในหลักสูตรมากขึ้น วิชาสังคมศึกษาใช้การเรียนรู้เชิงสืบเสาะ หลายโรงเรียนประถมและมัธยมใช้ P4C (Philosophy for Children) และรูปแบบชุมชนแห่งการสืบเสาะ (Burik et. al, 2020, p. 108; Ooi, 2021, p. 110)

3. การเรียนรู้สองภาษา: นักเรียนเรียนรู้ 2 ภาษา ตั้งแต่ระดับอนุบาล โดยภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก และเลือกเรียนภาษาแม่ (จีน มลายู หรือทมิฬ) (ปฏิธรรม สำเนียง และคณะ, 2567, น. 12)

4. โครงสร้างหลักสูตรประถมฯ (วงกลมซ้อน):

4.1 วงในสุด: เน้นทักษะชีวิต ปลูกฝังค่านิยมและความเป็นพลเมือง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

4.2 วงกลาง: เน้นทักษะความรู้ มุ่งพัฒนาทักษะกระบวนการคิดและการสื่อสาร โดยใช้โครงงาน (Project Work: PW)

4.3 วงนอกสุด: เน้นเนื้อหาวิชาต่าง ๆ

5. การเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้: มีการเปลี่ยนจากการสอนแบบท่องจำมาสู่การเรียนรู้เชิงปัญหา และการประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน (วิลาวัลย์ จารุอรียานนท์, 2567, น. 180-181)

การพัฒนาครู (Teacher Development)

สิงคโปร์เชื่อว่าครูคือหัวใจของการศึกษาและให้ความสำคัญกับการผลิตครูที่มีคุณภาพ

1. การผลิตครู

1.1 สถาบันหลัก: National Institute of Education (NIE) เป็นสถาบันเดียวในการฝึกหัดครู โดยเป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีนันทยาง (NTU)

1.2 การคัดเลือกเข้มข้น: ระบบการคัดเลือกครูใหม่มีประสิทธิภาพสูงและเข้มข้น (ณัฐฉน พุเต็มวงศ์และคณะ, 2564, น. 52)

1.3 สถานภาพวิชาชีพ: อาชีพครูเป็นอาชีพที่น่าสนใจ มีเกียรติ เป็นวิชาชีพชั้นสูง รัฐบาลจ่ายเงินเดือนเริ่มต้นสูง เมื่อเทียบกับประเทศในกลุ่ม OECD (ณัฐฉน พุเต็มวงศ์และคณะ, 2564, น. 53; ประวิต เอรารวรรณ์, 2561, น. 69)

2. หลักสูตรฝึกหัดครู (Teacher Preparation Program)

กำหนดตามกรอบสมรรถนะที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ซึ่งเป็น โมเดล V3SK (ณัฐฉน พุเต็มวงศ์และคณะ, 2564, น. 52)

2.1 คุณค่า (Values): เน้น 3 ประการ ได้แก่ คุณค่าที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ อัตลักษณ์ของครูและการรับใช้วิชาชีพ และชุมชน (วิลาวัณย์ จารุอรียานนท์, 2567, น. 181)

2.2 ทักษะ (Skills) และความรู้ (Knowledge) สำหรับศตวรรษที่ 21

2.3 การฝึกปฏิบัติ (Practicum): นักศึกษาต้องออกฝึกประสบการณ์การสอนในโรงเรียนทุกปีตั้งแต่ปี 1 ถึงปี 4 (รวมระยะเวลา 2, 5, 5, และ 10 สัปดาห์ตามลำดับ) (ณัฐฉน พุเต็มวงศ์และคณะ, 2564, น. 52; ประวิต เอรารวรรณ์, 2561, น. 72)

3. การพัฒนาครูประจำการ

3.1 อบรมต่อเนื่อง: ครูได้รับการสนับสนุนให้เข้ารับการอบรมปีละ 100 ชั่วโมง โดยรัฐเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายทั้งหมด

3.2 ความร่วมมือทางวิชาชีพ: มีชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ร่วมกันทุกสัปดาห์ ซึ่งเป็นกิจกรรมบังคับ (เฉลิมวุฒิ ครองสกุล และคณะ, 2567, น. 94; ณัฐฉน พุเต็มวงศ์และคณะ, 2564, น. 52)

3.3 ภาวะผู้นำทางการสอน: ครูใหญ่ (ผู้บริหารโรงเรียน) เป็นผู้นำการพัฒนาทางการสอน โดยใช้เวลาส่วนใหญ่ ในการให้คำแนะนำครูในโรงเรียนด้านการสอน (ประวิต เอรารวรรณ์, 2561, น. 77)

สื่อการสอน (Instructional Media/Materials)

1. เทคโนโลยีสารสนเทศ: กระทรวงศึกษาธิการ (MOE) ได้สร้าง Singapore Student Learning Space (SLS) ซึ่งเป็นพอร์ทัลการเรียนรู้ออนไลน์ SLS ให้การเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรที่มีคุณภาพในวิชาหลักตั้งแต่ระดับประถมถึงเตรียมอุดมศึกษา

2. การใช้งาน: SLS สนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย รวมถึงการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้แบบร่วมมือ (กระทรวงศึกษาธิการ สิงคโปร์)

3. การแบ่งปันทรัพยากร: มีการสร้างระบบ SHARE ทรัพยากรภายในกลุ่มโรงเรียน ครูในชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (PLC) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559; เฉลิมวุฒิ ครองสกุล และคณะ, 2567, น. 94)

3. สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์เปรียบเทียบหลักสูตรการศึกษาของประเทศไทย เวียดนาม และสิงคโปร์ ในมิติต่างๆ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางสรุปเปรียบเทียบ 3 ประเทศ

มิติ	ประเทศไทย	เวียดนาม	สิงคโปร์
ปรัชญา	เศรษฐกิจพอเพียง + SDGs	จากขงจื้อสู่ Constructivism	Pragmatism + Existentialism
วัตถุประสงค์	คุณลักษณะพึงประสงค์ 8	สมรรถนะ 10	DOE 4 มิติ
โครงสร้างหลักสูตร	8 กลุ่มสาระ	GEC 2018 (13 วิชา)	Full SBB
วิธีสอน	Active Learning + STEM	Constructivism + PBL	Inquiry + 21CC
พัฒนาครู	อบรมไม่ต่อเนื่อง	PLC + ITEP	NIE + PLC บังคับ
สื่อ	สื่อพื้นฐาน+เทคโนโลยีจำกัด	ICT ระดับพื้นฐาน	SLS + SHARE

ระบบการศึกษาของทั้งสามประเทศสะท้อนระดับพัฒนาที่แตกต่างกันอย่างเป็นลำดับขั้น ทั้งในเชิงปรัชญา วิธีสอน และกลไกสนับสนุน ครอบคลุมตั้งแต่พื้นฐาน กำลังพัฒนา และพัฒนาเต็มระบบ

1. ปรัชญาการศึกษา ประเทศไทยยึดแนวความคิดความพอเพียงและกรอบการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป็นฐานคิดในการจัดการศึกษา เวียดนามปรับสู่ฐานคิด Constructivism ที่เน้นการสร้างความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน สิงคโปร์ใช้แนวคิด Pragmatism และ Existentialism เพื่อส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านและเต็มศักยภาพ

2. วัตถุประสงค์/เป้าหมายของหลักสูตร ประเทศไทยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามค่านิยมพื้นฐานและความเป็นพลเมืองที่ยั่งยืน เวียดนามมุ่งพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนเป็นสำคัญ สิงคโปร์มุ่งสร้างผู้เรียนที่พัฒนาเต็มศักยภาพรอบด้านตามกรอบ DOE 4 มิติ

3. โครงสร้างหลักสูตร ประเทศไทยยังใช้โครงสร้างแบบ 8 กลุ่มสาระ เวียดนามมี GEC 2018 ที่กำหนดกรอบวิชาชัดเจนมากขึ้น และสิงคโปร์พัฒนาไปถึง Full SBB ที่ยืดหยุ่น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเส้นทางตามศักยภาพ

4. วิธีสอน/แนวทางจัดการเรียนรู้ ทั้งสามประเทศมีลำดับพัฒนาวิธีสอนที่สูงขึ้นตามลำดับ: ประเทศไทย Active Learning และ STEM เวียดนาม : Constructivism และ PBL และสิงคโปร์ : Inquiry + 21st Century Competencies

5. ระบบพัฒนาครู ประเทศไทยยังเน้นการอบรมครั้งคราว ส่วนเวียดนามเริ่มสร้าง PLC และระบบ ITEP ขณะที่สิงคโปร์มีระบบ NIE และ PLC แบบบังคับ ทำให้คุณภาพครูสม่ำเสมอและมีมาตรฐานสูง

6. สื่อและเทคโนโลยี ประเทศไทยมีข้อจำกัดด้านสื่อและเทคโนโลยี เวียดนามมี ICT พื้นฐาน ส่วนสิงคโปร์มีระบบแพลตฟอร์มดิจิทัลครบวงจร เช่น SLS และ SHARE ที่สนับสนุนการเรียนรู้แบบข้อมูลเป็นฐาน

4. อภิปรายผล

4.1 สิงคโปร์โดดเด่นเพราะระบบครูเข้มข้นและเทคโนโลยีชัดเจนความสำเร็จของสิงคโปร์มาจากการผลิตครูคุณภาพสูง การพัฒนาอย่างเป็นระบบ และโครงสร้างหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความสามารถผู้เรียนได้จริง นโยบายด้านเทคโนโลยี เช่น SLS ทำให้การเรียนรู้มีคุณภาพสม่ำเสมอทั่วประเทศ (ณัฐฉาน พูเต็มวงศ์ และคณะ, 2564, น. 52)

4.2 เวียดนามเติบโตอย่างก้าวกระโดดเพราะปฏิรูปโครงสร้าง เน้นสมรรถนะจริงจัง การลดวิชาบังคับ เปิดให้เลือกตำรา และเน้น Project-based ทำให้เวียดนามก้าวไปสู่หลักสูตรเน้นสมรรถนะรวดเร็วกว่าหลายประเทศในภูมิภาค แม้ว่าครูยังมีข้อจำกัดด้านการปรับตัว แต่ระบบอบรม ITEP และ PLC ช่วยลดช่องว่างอย่างมีประสิทธิภาพ (Nguyen et al., 2020, p. 198)

4.3 ประเทศไทยมีปรัชญาดีแต่หลักสูตรติดปัญหาในการนำไปปฏิบัติ แม้ไทยมีหลักสูตรที่ชัดเจนและยืดหยุ่น แต่ปัญหาที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ยังไม่สูง ได้แก่ การพัฒนาครูไม่ต่อเนื่องและไม่เข้มข้นเท่าประเทศอื่น เทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้ยังไม่เพียงพอ การประเมินยังเน้นจำมากกว่าสมรรถนะ ความเหลื่อมล้ำด้านภาษาอังกฤษสูง สอดคล้องกับ (Sarasean, 2024, p. 33)

4.4 บทเรียนสำคัญสำหรับประเทศไทย ผลการเปรียบเทียบชี้ว่า การปฏิรูปหลักสูตรต้องเดินคู่กับการพัฒนาครูและระบบเทคโนโลยี มิฉะนั้นจะไม่สามารถสร้างผลลัพธ์ที่แท้จริงได้ เหมือนตัวอย่างของสิงคโปร์และเวียดนามที่ใช้นโยบายและโครงสร้างสนับสนุนครบวงจร

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะในการดำเนินการวิจัย

จากการเปรียบเทียบหลักสูตรทั้งสามประเทศ สามารถสรุปข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาการศึกษาของไทยได้ดังนี้

5.1.1 การพัฒนาครู ประเทศไทยควรเรียนรู้จากสิงคโปร์ในการยกระดับสถานะและคุณภาพของวิชาชีพครู โดยมีการคัดเลือกที่เข้มข้น จ่ายค่าตอบแทนที่เหมาะสม และมีระบบพัฒนาวิชาชีพที่ต่อเนื่อง รวมถึงการนำ Professional Learning Community มาใช้อย่างจริงจัง เช่นเดียวกับเวียดนามที่ใช้ Lesson Study

5.1.2 การปฏิรูปหลักสูตร ควรพิจารณาการปรับหลักสูตรให้เน้นสมรรถนะมากกว่าเนื้อหา โดยเรียนรู้จากการปฏิรูปของเวียดนาม (GEC 2018) ในการลดวิชาบังคับและเพิ่มความยืดหยุ่น รวมถึงการนำระบบ Subject-Based Banding ของสิงคโปร์มาใช้

5.1.3 การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ ควรมีนโยบายที่ชัดเจนและต่อเนื่องในการยกระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษ โดยอาจพิจารณาเพิ่มการใช้ภาษาอังกฤษในการเรียนการสอนวิชาอื่นๆ (Content and Language Integrated Learning - CLIL) หรือส่งเสริมการใช้ภาษาอังกฤษอย่างจริงจังตั้งแต่ระดับปฐมวัย

5.1.4 การใช้เทคโนโลยี ควรพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลระดับชาติที่มีคุณภาพ เช่น SLS ของสิงคโปร์และส่งเสริมให้ครูมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในระดับที่สูงกว่า Substitution โดยเน้นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนรู้ที่แท้จริง (Transformation)

5.1.5 การประเมินผล ควรเปลี่ยนจากการประเมินที่เน้นความจำไปสู่การประเมินสมรรถนะและความสามารถในการแก้ปัญหาในบริบทที่หลากหลาย โดยเน้น Formative Assessment มากกว่า Summative Assessment เช่นเดียวกับเวียดนาม

5.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อขยายองค์ความรู้และต่อยอดผลการวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป ดังนี้

5.2.1 งานวิจัยในอนาคตควรขยายไปสู่การศึกษาการนำหลักสูตรไปใช้จริงในระดับโรงเรียนและห้องเรียน เพื่อทำความเข้าใจช่องว่างระหว่างหลักสูตรตามเอกสารและหลักสูตรที่ปฏิบัติจริง

5.2.2 ควรใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) โดยผสมผสานการวิเคราะห์เชิงเอกสารกับการสัมภาษณ์ผู้กำหนดนโยบาย ผู้บริหารสถานศึกษา และครู หรือการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อเพิ่มความลึกและความรอบด้านของผลการวิจัย

5.2.3 ควรขยายกรอบการเปรียบเทียบไปยังประเทศหรือภูมิภาคอื่นมีบริบทใกล้เคียงกับประเทศไทย เพื่อให้เห็นภาพเชิงระบบที่กว้างขึ้น เช่น ฟินแลนด์ ญี่ปุ่น หรือเกาหลีใต้ เพื่อสังเคราะห์แนวโน้มการพัฒนาหลักสูตรในระดับสากล

5.2.4 งานวิจัยในอนาคตควรให้ความสำคัญกับการศึกษาบทบาทของแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัล ระบบ AI เพื่อการสอน และการเรียนรู้เฉพาะบุคคล ว่ามีผลต่อการพัฒนาหลักสูตรและสมรรถนะผู้เรียนอย่างไรในบริบทของประเทศไทย

6. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*.

https://academic.obec.go.th/images/document/1559878925_d_1.pdf

กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *รายงานผลการศึกษาด้านมาตรฐานการศึกษาของต่างประเทศ*.

<https://backoffice.onec.go.th/uploads/Book/1547-file.pdf>

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*.

<https://drive.google.com/file/d/1MDQEDkqGs01PnyzqEnyTVVNTS776ObCz/view>

เฉลิมวุฒิ ครองสกุล, ไมตรี คงนุกุล, ฌมรัตน์ ศิริภาพ, และมิชัย ออสุวรรณ. (2567). อิทธิพลของภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจที่มีต่อคุณภาพการสอนของครูโดยมีความอิสระในการสอนของครูและความร่วมมือทางวิชาชีพเป็นตัวส่งผ่าน: หลักฐานเชิงประจักษ์ จากข้อมูล TALIS 2018 ของสิงคโปร์. *วารสารการวัดผลการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 30(1), 91-106.

- ณัฐฉณ พุฒิมวงศ, วีรวิชัย ปิยนนทศิลป์, คมศิลป์ ประสงค์สุข, และศุภครจิรา พรหมสุวิหา. (2564). บริบทการผลิตครูของต่างประเทศ: บทเรียนที่สามารถปรับใช้ในประเทศไทย. *วารสารวิชาการ สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก*, 7(2), 46-57.
- ปฐิธรรม สำเนียง, อัมณัญดา วัชรการกุลพัฒน์, เสาวนีย์ คงจิ๋ว, และธิดารัตน์ แสงทอง. (2567). ประวัติศาสตร์และพัฒนาการจัดการศึกษาของประเทศสิงคโปร์. *วารสารประชาคมพุทธศาสนา ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม*, 1(2), 9-16.
- ประวิต เอราวรรณ์. (2561). สิงคโปร์ผลิตและพัฒนาครูอย่างไร. *วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 5(2), 61-84.
- เพชรลัดดา เพ็ชรภักดี, มณเฑียร สติมานนท์, นันทนุช อุดมละมุล, พศุทธิ์ ลาสุขะ, และเวฬุรีย์ เมธาวี วินิจ. (2560). *โครงการวิจัยเรื่องการพัฒนาประเทศสิงคโปร์: กระบวนการการเปลี่ยนผ่านและความท้าทาย*. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม.
- ภราดา พิระนันท์ นัมคณิสร์. (2567). คุณลักษณะของผู้เรียนที่พึงประสงค์ในศตวรรษหน้า. *วารสารสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*, 7(2), 175-197.
- วิลาวัลย์ จารูเรียนานท์. (2567). ครูสมรรถนะสูงในศตวรรษ ที่ 21: ความท้าทายของการศึกษาในโลกที่เปลี่ยนแปลง. *วารสาร มจร พุทธโสธรปริทรรศน์*, 4(2), 175-188.
- Aksornjarung, P. (2019). The competitive potential of two ASEAN countries: Thailand and Vietnam. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and Arts)*, 12(3), 534-549.
- Bui, T. (2024). *English as a foreign language teachers' perspectives on the use of information and communication technology in early language education: Vietnamese context* [Master's thesis]. Itä-Suomen yliopisto.
- Burik, S., Hammerton, M., & Patra, S. (2020). The teaching of philosophy in Singapore schools. *Journal of Didactics of Philosophy*, 4(3), 190-193.
- Hanh, T. T. (2024). *The educational philosophy of John Dewey and its impact on the development of modern Vietnamese education*. Universidade Estadual do Ceará Mestrado Acadêmico em Filosofia. <https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/9893955.pdf>
- Hazaymeh, O., Zaitoon, A., Haneen, A. Q., Towaisat, M., Halah, A. T., & Al-Khamaiseh, R. (2022). The philosophy of the educational system in Singapore and who was behind this success. *Journal of Humanities and Social Sciences Studies*, 4(1), 97-113.
- Hieu, T. M. (2021a). Constructive teaching and its meaning for Vietnamese education nowadays. *International Journal of Sociologies and Anthropologies Science Reviews*, 1(4), 7-14.
- Hieu, T. M. (2021b). The philosophy of education in Viet Nam nowadays. *RA Journal of Applied Research*, 7(6), 2393-2401.
- Khamkhong, Y. (2017). *Education in Thailand: Past, present and ASEAN integration*. SSRN. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3032791>
- Mai, H. N. T., & Hall, C. (2017). Changing views of teachers and teaching in Vietnam. *Teaching Education*, 28(3), 244-256.
- Marsh, C., & Willis, G. (2007). *Curriculum: Alternative approaches, ongoing issues* (4th ed.). Pearson/Merrill Prentice Hall.
- Ministry of Education, Singapore. (2025). *Ministry of Education (MOE)*. <https://www.moe.gov.sg>

- Nguyen, G., Nguyen, N., & Giang, N. (2022). Situation and proposals for implementing artificial intelligence-based instructional technology in Vietnamese secondary schools. *International Journal of Emerging Technologies in Learning (IJET)*, 17(18), 53-75. <https://doi.org/10.3991/ijet.v17i18.31503>
- Nguyen, V. B. H., Vu, T. M. H., Hoang, T. K. H., & Nguyen, T. M. N. (2020). Vietnamese education system and teacher training: Focusing on science education. *Asia-Pacific Science Education*, 6(1), 179-206.
- Ooi, D. (2021). Country report: The teaching of philosophy in Singapore schools (part 2). *Journal of Didactics of Philosophy*, 5(1), 108-113. <https://doi.org/10.46586/JDPh.2021.9601>
- Pham, K. T. (2024). John Dewey's educational philosophy and experience for current Vietnamese education. *Contemporary Pragmatism*, 21(4), 399-415. <https://doi.org/10.1163/18758185-bja10097>
- Pham, T. T. H., & Nguyen, D. N. (2020). Policy transformations about ICT applying in learning and teaching in Vietnamese general educational system. *VNU Journal of Science: Education Research*, 36(4), 18-28.
- Reimers, F. M., Amaechi, U., Banerji, A., & Wang, M. (2022). *Education to build back better: What can we learn from education reform for a post-pandemic world*. Springer.
- Sarasean, T. (2024). Challenges and opportunities: Reforming the Thai education system for global competitiveness. *Journal of Exploration in Interdisciplinary Methodologies (JEIM)*, 1(3), 25-35.
- Tran, N. D. (2023). Exploring the educational philosophy in Vietnam. *International Journal of Research Studies in Education*, 12(8), 71-79. <https://doi.org/10.5861/ijrse.2023.66>
- Tran, T., Nguyen, C. H., & Nguyen, L. T. M. (Eds.). (2022). *Educational innovation in Vietnam: Opportunities and challenges of the fourth industrial revolution*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003202424>